

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske

Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje

PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU

ZLOČINA IZ MRŽNJE

Zagreb, ožujak 2011. godine

PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU ZLOČINA IZ MRŽNJE

Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje temelji se na obvezama koje za Republiku Hrvatsku proizlaze potpisivanjem međunarodnih dokumenata, kao što su: Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe i dr. Donošenje ovoga dokumenta temelji se na obvezi Republike Hrvatske koja proizlazi iz Pregovaračkog stajališta Republike Hrvatske za Poglavlje 23. „Pravosuđe i temeljna prava“, podmjerilo 9.2.1. vezano za uspostavu evidencije rezultata u slučajevima diskriminacije i zločina iz mržnje te je u skladu s ciljevima i mjerama iz Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava 2008.-2011., a odnose se na obvezu osiguravanja sustava praćenja i vođenja statističkih pokazatelja o kaznenim djelima diskriminacije i kaznenim djelima u vezi zločina iz mržnje.

I. U V O D

Članak 1.

Zločini iz mržnje prate se s posebnom pozornošću obzirom da se počinjenjem takvih kaznenih djela i drugih kažnjivih radnji ugrožavaju osnovne ljudske slobode i temeljna prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske.

Članak 2.

Svrha je *Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje* (u daljnjem tekstu: Protokol) osigurati uvjete za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje (u daljnjem tekstu: nadležna tijela) radi unaprjeđenja sustava praćenja zločina iz mržnje.

Članak 3.

Ovim Protokolom se želi zaštititi žrtva zločina iz mržnje i njezina temeljna ljudska prava zagantirana Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim dokumentima.

Članak 4.

Ovaj Protokol o postupanju nadležnih tijela u slučaju zločina iz mržnje temelji se na zakonima i podzakonskim aktima, a sadrži :

- *obveze nadležnih tijela* koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje,
- *način i sadržaj suradnje* između nadležnih tijela koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje,
- *ostale aktivnosti i obveze* nadležnih tijela koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje a odnose se na izobrazbu i edukaciju o suzbijanju zločina iz mržnje.

II. OBVEZE NADLEŽNIH TIJELA

(1) Ministarstvo unutarnjih poslova

Članak 5.

Ministarstvo unutarnjih poslova će poduzimati mjere u svrhu zaštite žrtava zločina iz mržnje, suzbijanja zločina iz mržnje i sprječavanja širenja mržnje prema osobama zbog njihove rase, boje kože, spola, spolne orijentacije, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovine, rođenja, naobrazbe, društvenog položaja, dobi, zdravstvenog statusa i drugih osobina.

Članak 6.

Ministarstvo unutarnjih poslova odnosno Ravnateljstvo policije i policijske uprave nadležne su za prikupljanje informacija, kriminalističko istraživanje i prijavljivanje osoba koje su počinile kazneno djelo zločina iz mržnje ili prekršaj počinjen iz mržnje.

Ministarstvo unutarnjih poslova će postupati sukladno pozitivnim zakonskim propisima i internim naputcima te će posebno prikupljati podatke o skupinama, pripadnicima skupina i pojedincima koji u svom djelovanju iskazuju sklonost činjenju kaznenih djela odnosno prekršaja koji se mogu karakterizirati kao zločin iz mržnje s ciljem prevencije i sprječavanja zločina iz mržnje.

Članak 7.

U slučaju zaprimanja dojave o zločinu iz mržnje ili zaprimanja zahtjeva za pružanje pomoći osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu zločina iz mržnje, policijski službenik dužan je postupati na sljedeći način:

1. Žurno i bez dogode uputiti na mjesto događaja policijske službenike radi pružanja intervencije, tj. provjere dojave ili zahtjeva. Temeljem uvida u zatečeno stanje odmah poduzimati mjere i radnje u cilju trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi oštećenoj zločinom iz mržnje te sprječavanja počinitelja u daljnjem počinjenju zločina iz mržnje.
2. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti potrebne za razjašnjavanje i dokazivanje prekršajnog ili kaznenog djela počinjenog iz mržnje a za koje se postupi po službenoj dužnosti, s posebnim naglaskom na utvrđivanje sljedećeg:
 - (a) pripadnost oštećene osobe skupini čija pripadnost je bila motiv zločina iz mržnje,
 - (b) motiv počinjenja zločina iz mržnje i pripadnost počinitelja skupini,
 - (c) posljedica,
 - (d) način utvrđivanja događaja motiviranog mržnjom,
 - (e) kvalifikacija događaja.
3. U utvrđivanju gore navedenih podataka, postupanje će se temeljiti na zaštiti privatnosti i osobnih podataka sudionika događaja.
4. U cilju što kvalitetnije obrade konkretnog slučaja, uspostaviti suradnju s drugim čimbenicima koji bi u konkretnom slučaju zločina iz mržnje mogli pomoći, primjerice s organizacijama civilnoga društva, vjerskim zajednicama te stručnjacima koji se bave navedenom problematikom.
5. Posebno označavati predmete zločina iz mržnje.
6. Unositi podatke o kaznenom djelu odnosno prekršaju, počinitelju i oštećenim osobama te motivu, u postojeću Evidenciju zločina iz mržnje.

7. Pratiti stanje po predmetima od saznanja za događaj pa sve do završetka postupka (*track record*), poglavito u prekršajnom postupku gdje Ministarstvo unutarnjih poslova nastupa s pozicije ovlaštenog tužitelja.

(2) Pravosudna tijela

Članak 8.

Pravosudna tijela (kazneni i prvostupanjski prekršajni sudovi i/ili državno odvjetništvo) će u predmetima vezanim za zločine iz mržnje postupati žurno i s posebnom pozornošću.

Članak 9.

Pravosudna tijela će predmete vezano uz zločine iz mržnje, posebno označavati.

Pravosudna tijela će o zločinima iz mržnje voditi evidencije i dostavljati ih Ministarstvu pravosuđa.

Članak 10.

Nakon optuženja, državno odvjetništvo će postupati sukladno obvezi koja proizlazi iz internog akta¹ Državnog odvjetništva Republike Hrvatske vezano za slučajeve zločina iz mržnje.

Članak 11.

Kako je u Kaznenom zakonu određen pojam zločina iz mržnje, državno odvjetništvo obvezno je voditi evidenciju o svim predmetima u kojima je mržnja, iz razloga navedenih u članku 89. stavak 36. Kaznenog zakona, motiv izvršenja.

Državno odvjetništvo, kao nadležno tijelo za vođenje posebne evidencije o zločinima iz mržnje, prikupljat će slijedeće podatke:

- Broj predmeta, broj osumnjičenih osoba i naznaka kaznenog djela,
- Državno-odvjetnička odluka,
- Pravomoćna presuda.

Članak 12.

U sudskim postupcima osigurat će se mjere radi zaštite fizičkog integriteta žrtve i njezine daljnje viktimizacije.

U zaštiti žrtava i svjedoka u sudskom postupku, bit će uključeni odjeli za pružanje podrške žrtvama i svjedocima.

Članak 13.

Kazneni i prvostupanjski prekršajni sudovi, kao nadležno tijelo za vođenje posebne evidencije o zločinima iz mržnje, prikupljat će slijedeće podatke:

- Broj predmeta, broj okrivljenih osoba i naznaka kaznenog djela odnosno prekršaja,
- Pravomoćna presuda i sankcija.

¹ Naputak Državnog odvjetništva Republike Hrvatske od 09. kolovoza 2006. godine, broj: O-11/06.

(3) Ministarstvo pravosuđa

Članak 14.

Ministarstvo pravosuđa će objedinjavati statističke pokazatelje dostavljene od strane pravosudnih tijela o zločinima iz mržnje.

Članak 15.

Ministarstvo pravosuđa će prikupljene podatke dostavljati svakih šest mjeseci Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, do kraja mjeseca za prethodno polugodišnje razdoblje.

(4) Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske

Članak 16.

Ured za ljudska prava je središnje tijelo za prikupljanje i objavu podataka o zločinima iz mržnje te za suradnju s organizacijama civilnoga društva i međunarodnim organizacijama.

Ured za ljudska prava po potrebi organizira preventivne kampanje radi osvješćivanja javnosti i sprječavanja širenja zločina iz mržnje.

Članak 17.

Ured za ljudska prava će koordinirati radom Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje te poticati međuinstitucionalnu suradnju u sustavu praćenja zločina iz mržnje.

Ured za ljudska prava je tijelo ovlašteno za suradnju s Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju te drugim međunarodnim organizacijama vezano uz pitanja zločina iz mržnje.

III. NAČIN I SADRŽAJ SURADNJE

Članak 18.

Provedba ovog Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje pretpostavlja žurnu uspostavu suradnje nadležnih tijela koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje, radi unaprjeđivanja sustava praćenja zločina iz mržnje.

Članak 19.

Obveze nadležnih tijela koji sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje jesu:

1. Održavati redovite sastanke predstavnika nadležnih tijela u cilju praćenja i prevencije zločina iz mržnje te izvještavati o postignućima u rješavanju pojedinih slučajeva zločina iz mržnje.
2. Sačiniti statističko izvješće o praćenju zločina iz mržnje, na sljedeći način :

- (a) Ministarstvo unutarnjih poslova će svakih šest mjeseci, a najkasnije do 10. u sljedećem mjesecu dostaviti Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske ispunjeni obrazac o podacima za zločine iz mržnje za prethodno razdoblje (*Prilog 1*).
- (b) Državno odvjetništvo će nadopuniti postojeći obrazac državno-odvjetničkim podacima i proslijediti do 20. u mjesecu Ministarstvu pravosuđa za prethodno polugodišnje razdoblje.
- (c) Ministarstvo pravosuđa će nadopuniti postojeći obrazac s podacima prikupljenim od sudova (sudske odluke i sankcije) i proslijediti Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske do kraja mjeseca za prethodno polugodišnje razdoblje.
- (d) Prvostupanjski prekršajni sudovi će dostaviti ispunjeni obrazac za statističko praćenje prekršajnih djela posebno označenih vezano uz motiv mržnje Ministarstvu pravosuđa, do 20. u mjesecu za prethodno polugodišnje razdoblje. Ministarstvo pravosuđa će proslijediti obrazac Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske do kraja mjeseca za prethodno polugodišnje razdoblje (*Prilog 2*).

Članak 20.

Na osnovi prikupljenih podataka od nadležnih tijela iz članka 19. ovoga Protokola, koji programski djeluju u slučajevima zločina iz mržnje, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske objedinjit će statističke podatke o zločinima iz mržnje.

Članak 21.

Sva su tijela u postupku dužna štiti prava žrtve izložene zločinu iz mržnje, sukladno Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, Odluci Organizacije za europsku sigurnost i suradnju br. 9/2009 o suzbijanju zločina iz mržnje, smjernicama Europske unije, kao i ostalim međunarodnim propisima.

Članak 22.

Prema žrtvama zločina iz mržnje, s ciljem izbjegavanja sekundarne viktimizacije, potrebno je postupati obzirno, na način kojim se poštuje njihovo dostojanstvo.

Nadležna tijela će, na osobni zahtjev stranku-žrtvu zločina iz mržnje, izvijestiti o tijeku i/ili ishodu postupka.

IV. OSTALE AKTIVNOSTI I OBVEZE

Članak 23.

U skladu s mjerama propisanim Nacionalnim planom za borbu protiv diskriminacije 2008.-2013., Nacionalnim programom zaštite i promicanja ljudskih prava 2008.-2011. te Memorandumom o sporazumijevanju s Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju vezano uz obuku policijskih službenika, nužno je raditi na razvoju svijesti o sprječavanju širenja zločina iz mržnje te senzibilizirati javnost za navedenu problematiku.

Nužno je poticati žrtve da prijavljuju slučajeve zločina iz mržnje uz osiguravanje njene sigurnosti od strane nadležnih tijela i organizacija civilnoga društva.

Članak 24.

Provodit će se dodatna izobrazba službenika koji postupaju po predmetima zločina iz mržnje.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 25.

Sva nadležna tijela iz ovog Protokola obvezna su svoje podzakonske akte uskladiti s odredbama ovog Protokola.

Članak 26.

Svako državno tijelo koje sudjeluje u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje dužno je postupati u skladu s odredbama ovog Protokola.

Članak 27.

Sudionici ovog Protokola, obvezni su informirati sva tijela iz svog djelokruga o donošenju ovog Protokola te poduzeti mjere radi njegove dosljedne primjene.

Članak 28.

Obrazac za statističko praćenje kaznenih djela vezano uz zločine iz mržnje (u svezi s člankom 89. stavkom 36. Kaznenog zakona) i Obrazac za statističko praćenje prekršajnih djela posebno označenih vezano uz motiv mržnje sastavni su dio ovog Protokola.

Prilog 1.

Obrazac za statističko praćenje kaznenih djela vezano uz zločine iz mržnje (u svezi s člankom 89. stavak 36. Kaznenog zakona)

Zločini iz mržnje - statistika					
Kaznena djela					
MUP - prijavljeno Kaznenih djela - Ukupno	MUP - razriješeno Kaznenih djela	DORH - procesuirano u svezi s člankom 89. stavak 36.	DORH - procesuirano bez članka 89. stavak 36.	DORH - odbačaj/odustanak od progona	Pravomoćna presuda + sankcija

Prilog 2.

Obrazac za statističko praćenje prekršajnih djela posebno označenih vezano uz motiv mržnje

Zločini iz mržnje - statistika			
Prekršajna djela posebno označena vezano uz motiv mržnje			
Broj prekršajnih djela - Ukupno	Odbačaj optužnog prijedloga	Broj odbijajućih ili oslobađajućih presuda	Pravomoćna presuda + sankcija